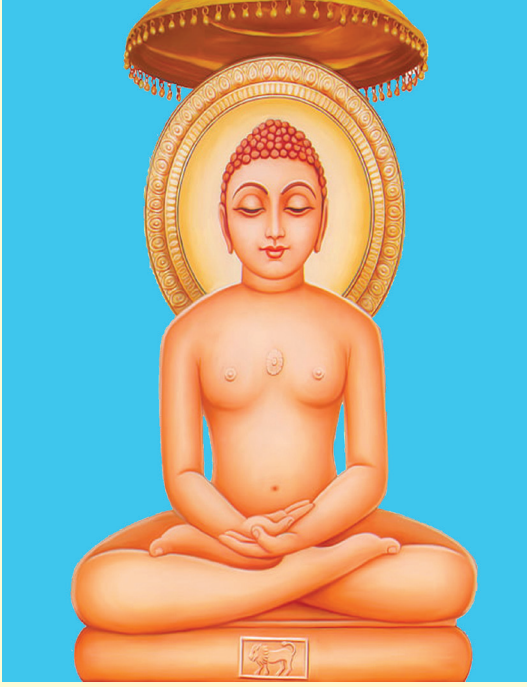

1. भगवं महावीरो

भगवान महावीर हे जैन धर्मातील 24 वे तीर्थंकर होत. त्यांचा काळ साधारणपणे इ. स. पूर्व 5-6 व्या शतकाचा मानला जातो.

भगवान महावीरांनी धर्मोपदेशासाठी अर्धमागधी भाषेचा अवलंब केला. त्यांनी आपल्या धर्मोपदेशातून अहिंसेचा पुरस्कार केला. केवलज्ञानाची प्राप्ती झाल्यानंतर भगवान महावीरांनी आपल्या दिव्यवाणीने त्रिकालाबाधित तत्त्वज्ञानाचा उपदेश भव्यजीवांना करण्यास सुरुवात केली.

चारित्र्यबल वाढवा, संयम पाळा, वासनांवर विजय मिळवा. असामाजिक प्रवृत्तींचा नाश करा आणि राग-द्वेष मनातून काढून टाका. संयमरूपी तप करा. असे त्यांनी प्रतिपादन केले.

बाहेरील शत्रूशी लढाई करणे सोपे आहे पण आपल्यामध्ये असलेल्या विकारांचा नाश करणे खूप कठिण आहे. यासाठी वीरतेची आवश्यकता असते. महावीरांनी स्वतःमध्ये या शक्तीचा विकास केला व त्याचा आदर्श संपूर्ण जगासमोर ठेवला. त्यांचा संक्षिप्त परिचय या पाठात पुढीलप्रमाणे दिलेला आहे.

अत्थि इहेव भारहे-वासे कुंडिणपुरे सिद्धत्थो नाम खत्तिय-गणाहिवई । तस्स तिसला नाम देवी। सा य सुसिला सुरूवा य। चेत्त-सुद्ध-तेरसयाए सोहणे दिणे सुप्पहाए सा सव्व-गुण-संपन्नं पुत्तं पसूया। जाव सो तिसलाए गब्भे आगओ ताव सिद्धत्थमहारायस्स विहवो पइदिणे वड्ढइ । तेण तस्स बालस्स वद्धमाणो त्ति नाम कयं । अगगओ सो बालो अप्पणो वीरत्तेण ‘महावीरो’ त्ति पसिद्धो जाओ। तीस वरिसाए णंतरं महावीरेण मुणिदिक्खा गहिया। कढिण-तवं करणत्थं सो वणं गओ। तत्थ भगवं महावीरेण दुवालसवरिसे उगं तवं कयं। तवगिणा विविह-कम्माइं विणासिऊण

भगवं महावीरो केवली होइ। भगवं महावीरेण सव्वाणि इंदियाणि रागदोसाइं कसायाइं जियाणि । अओ सो ‘जिणो’ त्ति पसिद्धं होइ।

गोयमाइ एक्कारस-माहणा भयवं महावीरस्स पमुह-सीसा संति। ते गणहर त्ति नामेण पसिद्धा। भयवं महावीरस्स समोसरणं गामाणुगामं चलइ। तम्मि समोसरणे भयवं महावीरो अद्धमागही भासाए उवएसं देइ।

‘पच्चेग-जीवो निय-कम्मस्स कत्ता भोत्ता य। सो च्चिचय अप्पणो मित्तो अमित्तो य। जीवो जं जं

कम्मं करेइ तं तं सुहासुह-फलं भुंजइ। सुहं दुक्खं च पावेइ। जीवो सुकम्मेण सेट्ठत्तं पावेइ न जम्मेणं। अओ भो जीवा! निच्चं सुकम्मं करेह।’

‘सव्वे जीवा सुहं इच्छंति न दुक्खं । तेण इयरा न पीडेइ। हिंसाए दूराओ चाएज्जा। अहिंसा सव्व-धम्माणं मूलं अत्थि। तेण अहिंसा-जुत्तो धम्मो च्विय

परमो धम्मो होइ। अहिंसा धम्मेण सव्व जीवेसु मेत्ती होइ। हिंसाए वेरभावं वड्ढइ य। अओ अहिंसा धम्मस्स आयरणं करेह’ त्ति उवएसं देइ। एवं पयारेण सव्वजीवाणं सुहावह-धम्मं कहिऊण भगवं महावीरो पावाउरे ठाणे निव्वाणं पावइ।

शब्दार्थ

अओ - म्हणून

अणाचार - अनाचार

अगगओ - पुढे

इयरा - इतर

इहेव - येथे

एक्कारस - अकरा

खत्तिय - क्षत्रिय

गणाहिंवइ - समूहाचा प्रमुख

गहिया - ग्रहण केली

चाएज्जा - त्यागावी

तवग्गिणा - तपाग्नीने

तेरस - तेरा

दुवालस - बारा

पसूया - जन्म दिला

माहणा - ब्राह्मण

विहवो - वैभव

वेरभावं - वैरभाव

समोसरण - तीर्थकरांची धर्मसभा

सोहण - शुभ, चांगले

सुहावह - सुखावह

स्वाध्याय

कृती करा

1 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- 1) महावीरांना ‘महावीर’ या नावाने का संबोधण्यात येऊ लागले?
- 2) भगवान महावीरांना ‘जिन’ म्हणून का ओळखले जाऊ लागले?
- 3) भगवान महावीरांनी कोणता उपदेश केला व का?

2 प्राकृत भाषेत रूपांतर करा.

त्रिशला

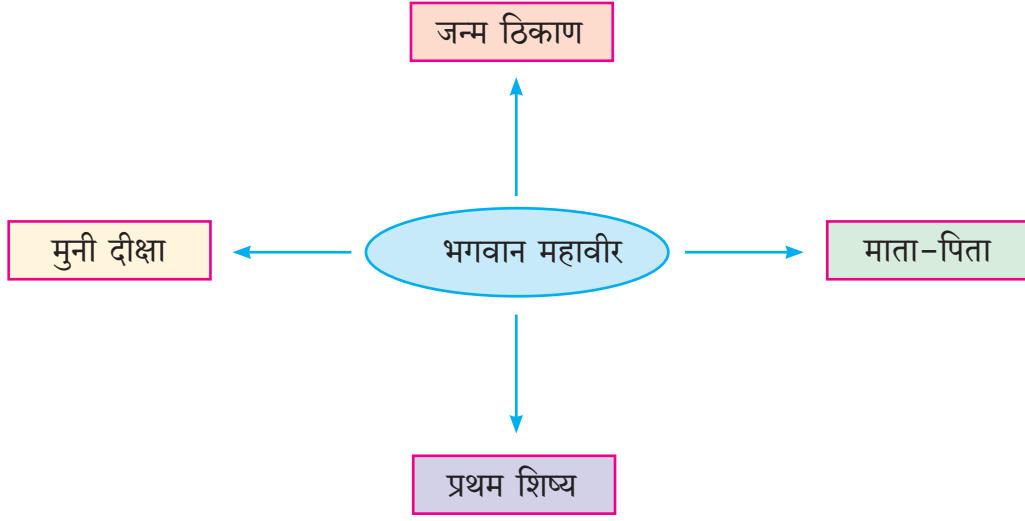
चैत्र

वर्धमान

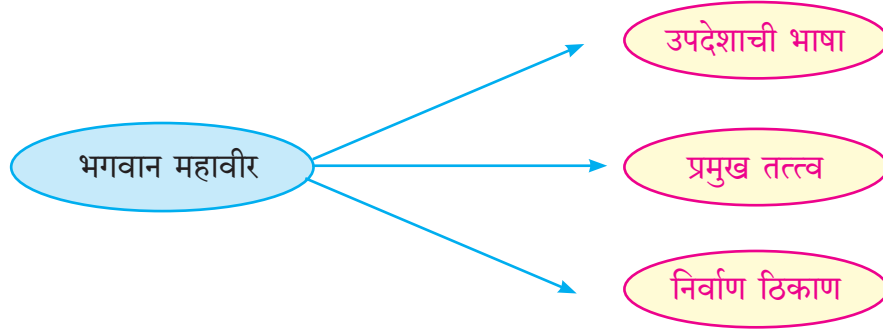
निर्वाण

3 रेखाजाल पूर्ण करा.

अ)

ब)

4 रिकाम्या जागा भरा.

- 1) सव्वे जीवा सुहं इच्छंति न.....।
- 2) सव्व-धम्माणं मूलं अत्थि ।
- 3) पच्चेग-जीवो कम्मस्स कत्ता भोत्ता य ।
- 4) भगवं महावीरेण..... वरिसे उगं तवं कयं।

